

Handläggare
Gunilla Olofsson
Telefon: 08 - 508 25 605

Till
Socialnämnden
2017-04-18

Svar på skrivelsen "Hur värnar Stockholms stad unga från Afghanistan i asylprocessen i den nuvarande krissituationen?"(L) samt kompletterande skrivelse från (L) och (C)

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden hänvisar till detta tjänsteutlåtande som svar på skrivelserna.

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Veronica Wolgast Karlberg
Avdelningschef

Sammanfattning

I skrivelsen "Hur värnar Stockholms stad unga från Afghanistan i asylprocessen i den nuvarande krissituationen?" från Frida Johansson Metso (L) och Inga-Lill Persson (L) begärs svar på hur staden kommer att agera för att skydda de utsatta ungdomarna. I skrivelsen lyfts oro för att många unga ensamkommande som fått sin ålder uppskriven och avslag på sin asylansökan, kommer att försöka stanna kvar i Stockholm. Författarna anser att dessa utsatta unga ska få vara kvar i stadens regi fram till lagakraftvunnet beslut. Förvaltningens bedömning är att detta borde vara möjligt med hänvisning till två domar från Förvaltningsrätten i Malmö. Författarna frågar också om det finns en beredskap för om fler av dessa unga ser ett liv på Stockholms gator som sitt bästa alternativ. Förvaltningen anser att ungdomsjouren har möjligheter att tidigt upptäcka oroväckande tendenser och vid behov agera för att motverka dessa.

En kompletterande skrivelse har inlämnats från Frida Johansson Metso (L), Inga-Lill Persson (L) och Stina Bengtsson (C), där svar även krävs på hur många unga som har blivit av med stödet från socialtjänsten efter åldersuppskrivning och vilka åtgärder den politiska majoriteten kommer att vidta för att ge de unga adekvat stöd i väntan på lagakraftvunnet beslut. Hittills under 2017 har 10 ärenden rörande asylsökande ungdomar avslutats med hänvisning till att deras ålder har skrivits upp.

Bakgrund

Skrivelsen ”Hur värnar Stockholms stad unga från Afghanistan i asylprocessen i den nuvarande krissituationen?” från Frida Johansson Metso (L) och Inga-Lill Persson (L) har inkommit till socialnämnden för yttrande. Tidigare inlämnad skrivelse har kompletterats med frågor i en skrivelse från Frida Johansson Metso (L), Inga-Lill Persson (L) och Stina Bengtsson (C).

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen den 12 april. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 13 april.

Ärendet

Författarna till skrivelsen ”Hur värnar Stockholms stad unga från Afghanistan i asylprocessen i den nuvarande krissituationen?” uttrycker en oro för att många ensamkommande barn/unga efter åldersuppskrivningar och avslag på asylansökan, kommer att försöka stanna i Stockholm på grund av rädsla för utvisning. Författarna vill att stadens ambition ska vara att det sociala stödet runt de asylsökande barnen/unga ska kvarstå under tiden för överklagande av ett avslagsbeslut.

Liberalerna ställer nedanstående frågor till förvaltningen och undrar hur staden kommer att agera för att skydda de utsatta barnen/ unga.

- Liberalerna anser att de unga som fått sin ålder uppskriven och avslag på sin asylansökan ska få vara kvar i stadens regi fram till lagakraftvunnet beslut. Detta är i strid med regeringens kommande ersättningssystem, men i linje med att ha barnets bästa för ögonen - och barn är de tills åldersuppskrivningen vunnit laga kraft. Hur ställer sig förvaltningen till detta?
- Finns det beredskap och planering hos socialjouren, med uppsökande verksamhet, kring dessa unga som riskerar att se ett liv på Stockholms gator som sitt bästa alternativ?

Frida Johansson Metso (L), Inga-Lill Persson (L) och Stina Bengtsson (C) upplever en oro över att de kommande sänkta ersättningsnivåerna från staten till kommunerna kan leda till en lägre ambitionsnivå vad gäller stödet till unga asylsökande. Författarna har därför lämnat in en kompletterande skrivelse till socialnämnden och önskar få svar på nedanstående frågor, utöver de frågor som ställdes i tidigare skrivelse:

- Hur många ungdomar i Stockholms stad har blivit av med stöd från Socialtjänsten på grund av åldersuppskrivningar?
- När konsekvenserna nu är övertydliga – konsekvenser som remissinstanserna till den tillfälliga lagen varnade för redan 2015 – kommer den rödgrönrosa majoriteten vidta åtgärder för att åter ge de unga asylsökande det stöd de behöver, allra minst i väntan på lagakraftvunnet beslut?

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen instämmer och delar författarnas oro. Asylsökande barn och unga lever under stor psykisk press idag bland annat på grund av långa väntetider. Enligt Barnombudsmannen (BO) får barn vänta längre än vuxna på besked om asyl. Väntetiden uppges för asylsökande barn från Afghanistan vara i snitt på 480 dagar. Orsaken till den långa handläggningstiden bedöms enligt Migrationsverket vara det stora antalet ensamkommande barn som sökte asyl under 2015. Under år 2015 sökte drygt 35 000 barn asyl i Sverige. 2015 var också ett exceptionellt år för Stockholms stads mottagande av ensamkommande barn.

Nyttillkomna mottagna ensamkommande barn i Stockholms stad sedan 1 juni år 2006

	Steg 1	Steg 2	Steg 3 / 4	Anvisningar totalt	Ankomst
2006 (juni)	41	19		60	
2007	94	15		109	
2008	78	28		106	
2009	101	49		150	
2010	69	55		124	26
2011	31	68		99	106
2012	43	140		183	132
2013	98	65		163	181
2014	216	59	41	316	224
2015	513	175	1451	2143	5377
2016	106	0	38	146	92

Aktuell lägesbeskrivning

Två viktiga lagändringar infördes under år 2016 som också gäller ensamkommande barn och unga:

- Sedan den 1 juni har en vuxen person (över 18 år) som har sökt asyl och fått ett slutgiltigt beslut om avvísning eller utvisning inte längre rätt till boende och dagersättning från Migrationsverket.
- Den 21 juni fattade riksdagen beslut om en ny lag som begränsar asylsökandes möjligheter att få permanent uppehållstillstånd och möjligheten för den sökandes familj

att få komma till Sverige. Lagen gäller från och med den 20 juli och tre år framåt.

Av de drygt 35 000 barn som kom till Sverige under 2015, hade cirka 26 000 sitt ursprung i Afghanistan. Lagändringarna tillsammans med ändrade bedömningsrutiner och rättspraxis inom Migrationsverket ledde till bedömningen att cirka 12 000 av gruppen från Afghanistan skulle få avslag på sina asylansökningar. Bedömningen orsakade stor oro under hösten 2016, hos barnen och deras gode män samt ansvariga myndigheter. Under slutet av 2016 ändrade Migrationsverket sin bedömning av säkerhetsläget i Afghanistan vilket har lett till att beslut om avvísningar tillfälligt har avstannat.

Aldersbedömningar

Enligt gällande bestämmelser fastställs åldern på den asylsökande först i samband med att beslut fattats i asylärendet om inte giltiga identitetshandlingar har inlämnats vid ansökningstillfället.

Enligt Migrationsverkets hemsida fick 2779 barn beslut om ändrad ålder under 2016.

Rättsmedicinalverket fick våren 2016 uppdraget att genomföra medicinska åldersbedömningar från regeringen. Verksamheten planeras starta under det första kvartalet 2017.

Migrationsverket har fattat beslut om att myndigheten från och med den 18 februari, väntar med att fatta beslut i ärenden där det finns behov av en medicinsk åldersbedömning fram till dess att Rättsmedicinalverkets nya ordning finns på plats. I ärenden där Migrationsverket bedömer att den sökande inte har gjort sin uppgivna minderårighet sannolik, kommer de sökande att få frågan om de vill genomgå en medicinsk åldersbedömning enligt den nya processen.

Enligt Migrationsverkets hemsida väntar drygt 19 000 ensamkommande barn fortfarande på ett beslut. De väntande består av personer som sökt asyl från och med 2015 och senare.

Domar i förvaltningsrätten i Malmö

Förvaltningsrätten i Malmö har nyligen (2017-02-03) meddelat domar i två fall (mål nr 10477–16 och 10478–16) där domstolen inte godkänt att Malmö stad avslutat insatser för två ensamkommande barn i samband med åldersuppskrivningar.

Förvaltningsrätten i Malmö bedömde i de fallen att fram till dess att ett slutligt och överklagbart beslut fattats i asylärendet bör den ålder som den sökande uppgett i samband med sin asylansökan godtas, om det inte är alldeles uppenbart att uppgiften är felaktig. Det

innebär i förlängningen att ett beslut om åldersuppskrivning som fattas av Migrationsverket under handläggningen inte ensamt har någon avgörande rättsverkan för t.ex. socialtjänsten, innan beslut i ärendet om uppehållstillstånd är fattat och lagakraftvunnet.

”Mot bakgrund av de långtgående konsekvenser det får för den enskilde bl.a. i fråga om boende anser förvaltningsrätten att det saknas skäl att avsluta en insats i form av boende för en anvisad asylsökande som bedömts vara över 18 år, men där frågan inte avgjorts slutligt och beslutet i ärendet om uppehållstillstånd inte vunnit laga kraft. Principen om barnets bästa är också av vikt vid bedömningen.”

Socialnämnden i Malmö bedömdes inte ha haft fog för att avsluta HVB-placeringarna endast av det skälet att Migrationsverket har korrigerat åldern för de unga. Förvaltningsrätten beslutade att socialnämndens beslut ska upphävas och att målsägarna därmed tills vidare har rätt till fortsatt placering på HVB-hem.

I och med att Malmö stad hade avslutat de båda ärendena och vårdinsatsen har avbrutits, har inte Malmö stad rätt till ersättning för kostnaderna framöver.

Förslag till ändringar i utlänningslagen

Regeringen har lagt fram en proposition till riksdagen med förslag om ändringar i utlänningslagen som innebär att Migrationsverket ska bedöma en persons ålder tidigare i asylprocessen. Syftet är att undvika att vuxna asylsökande placeras på boenden för barn och se till att de ensamkommande barnen får del av de resurser som har avsatts för dem.

I propositionen föreslår regeringen bland annat att Migrationsverket, så snart som möjligt efter asylansökan, ska göra en åldersbedömning och fatta ett tillfälligt beslut om ett ensamkommande barns ålder om det finns skäl att ifrågasätta att sökanden är under 18 år men det samtidigt inte är uppenbart att han eller hon är vuxen. Den sökande ska erbjudas att genomgå en medicinsk åldersbedömning innan Migrationsverket fattar ett tillfälligt beslut som innebär att han eller hon bedöms vara vuxen. Det tillfälliga beslutet om ålder ska kunna överklagas till domstol. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2017.

Förvaltningens svar på frågorna

Hur ställer sig förvaltningen till att de unga som fått sin ålder

uppskriven och avslag på sin asylansökan ska få vara kvar i stadens regi fram till lagakraftvunnet beslut?

Med hänvisning till ovanstående och refererade domar från Förvaltningsrätten i Malmö, bedömer förvaltningen att det finns lagstöd för att låta de unga få fortsatt vårdinsats fram till lagakraftvunnet beslut enligt tidigare bedömt behov.

Vidare borde ordningen enligt förvaltningslagen (FL 1986:223), att ett beslut inte ska verkställas förrän det har vunnit laga kraft, gälla, även efter ändringen av utlänningslagen.

Dessutom framgår det av Justitieombudsmannens yttrande (Dnr R 101-2016) över promemorian Åldersbedömning tidigare i asylprocessen (Ds 2016:37) att JO i ett par beslut har framhållit att det är av stor vikt att bedömningen av en asylsökandes ålder genomförs på ett så rättssäkert sätt som möjligt. Eftersom beslutsunderlaget avseende åldern kan förändras under ett asylärendes gång, ska bedömningen av om den asylsökande är vuxen eller underårig som utgångspunkt ske i samband med att beslut i asylärendet fattas (JO 2013/14 s. 361 och JO 2015/16 s. 361). Uppfattningen har bekräftats av Migrationsöverdomstolen (MIG 2014:1). Den framgår också av Migrationsverkets rättsliga kommentar angående bedömning av ålder i asylärenden (SR 35/2015). Om inget avbrott sker i vårdinsatsen utgår ersättning (under förutsättning att ungdomen trots åldersuppskrivning var under 18 år när hen sökte asyl) upp till och med att den unge fyller 20 år, enligt Migrationsverkets nuvarande rutiner för ersättning. Emellertid är det oklart vad som kommer att gälla mer i detalj beträffande ersättningar efter den 1 juli 2017, då ny ersättningsförordning för tiden efter den 1 juli inte ännu har publicerats.

Finns det beredskap och planering hos socialjouren, med uppsökande verksamhet, kring dessa unga som riskerar att se ett liv på Stockholms gator som sitt bästa alternativ?

Förvaltningens uppsökande verksamhet, ungdomsjouren, har avsatt 3 tjänster som är specialinriktade för ensamkommande barn (EKB-team). EKB-teamet arbetar i nära samarbete med Gränspolisen med veckovisa möten och vissa gemensamma arbetspass.

Ungdomsjouren samarbetar också med Norrmalmspolisen och Jernhusen (säkerhetsansvarig på Centralstationen) för att snabbt kunna sätta in resurser där det behövs och för att uppmärksamma trender inom målgruppen. Vidare samarbetar ungdomsjouren med Platågruppen och Södermalms fältassistenter för att bevaka utvecklingen i Björns Trädgård, då parken är en samlingsplats för flera ensamkommande barn.

Ungdomsjouren har också kontakt med olika ideella organisationer inom civilsamhället (t.ex. Baba, Barnrättsbyrån, Röda korset och Rädda Barnen), för att kunna länka ungdomar, som delvis står utanför samhällets insatser, vidare. För närvarande pågår en kunskapsöverföring inom ungdomsjouren för att socialsekreterarna på bästa sätt ska kunna stötta dessa ungdomar och varandra som kolleger. En oro finns för att ensamkommande barn som håller sig gömda kommer att öka i de riskmiljöer där ungdomsjouren vanligtvis arbetar.

Vidare pågår Framtid Stockholm utbildningsprojektet *Våga vara viktigt*, där utbildningsinsatser ges till personal vid Stockholms stads HVB för ensamkommande barn. Planering pågår också för att i samarbete med den ideella sektorn starta verksamheter för målgruppen ensamkommande barn inom ramen för IOP (Idéburet offentligt partnerskap).

Med hänvisning till ovanstående anser förvaltningen att förvaltningen genom sina avsatta resurser har möjligheter att tidigt upptäcka oroväckande tendenser och vidta nödvändiga åtgärder.

Svar på frågor i kompletterande skrivelse

Förvaltningen har ställt frågan till samtliga stadsdelsförvaltningars berörda enheter som har ansvaret för handläggning av asylsökande ensamkommande barn, om hur många asylsökande ungdomar som hittills under 2017 har avslutats med hänvisning till en åldersuppskrivning. Av stadens 14 stadsdelsförvaltningar, har 13 förvaltningar lämnat in uppgifter. Totalt redovisas att 10 asylsökande ungdomar avslutats med hänvisning till att de har skrivits upp i ålder, hittills under 2017. En stadsdelsförvaltning redovisar att en avslutningsprocess har påbörjats för ytterligare en ungdom med planerad avslutning av ärendet i maj månad. Frågan angående vilka åtgärder som den politiska majoriteten planerar att vidta för att ge behövligt stöd till de asylsökande ungdomarna som har skrivits upp i ålder, bedömer förvaltningen inte riktas till förvaltningen.

Bilagor

1. Skrivelse: Hur värnar Stockholms stad unga från Afghanistan i asylprocessen i den nuvarande krissituationen?
2. ”Komplettering till tidigare skrivelse till socialnämnden” (L) och (C)